

PEDAGÓGIAI ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A pedagógiai ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a IV. Pedagógia ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 140 01 Gyógypedagógiai segítő munkatárs,
- 54 140 02 Pedagógiai és családsegítő munkatárs.

A) KOMPETENCIÁK

1. Információk feldolgozása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Hallott, olvasott szöveg feldolgozása	- Legyen képes információkat gyűjteni a hallott és olvasott szöveg feldolgozása során, megadott szempontok szerint. - Legyen képes az információkat összevetni már meglévő ismereteivel. - Legyen képes az eltéréseket megfogalmazni és indokolni.	- Legyen képes forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó kérdésekre válaszolni. - Legyen képes szakmai szöveg megfogalmazására laikusok számára. - Legyen képes az információkat összevetni már meglévő elméleti ismereteivel és gyakorlati tapasztalataival. - Legyen képes az eltéréseket indokolni.
1.2. Közvetett tapasztalatszerzés útján szerzett információk feldolgozása	- Legyen képes a közvetett tapasztalatszerzés során szerzett megfigyeléseit rögzíteni. - Tudjon jegyzetet készíteni a tapasztaltakról kérdéssor alapján.	- Tudjon elemzéseket, összehasonlításokat készíteni a tapasztaltakról. - Legyen képes tapasztalatait megadott szempontok szerint csoportosítani. - Legyen képes esetleírás elemzésére, értékelésére.
1.3. Szakmai fogalmak ismerete	- Legyen képes mondanivalóját a szakmai terminusok alkalmazásával megfogalmazni. - Legyen képes kiválogatni a fogalom lényeges elemeit.	- Legyen képes kifejtetni a fogalom lényeges elemeit. - Tudjon példát hozni a szakmai fogalmakra. - Legyen képes más megfogalmazásban is kifejtetni a szakmai fogalmakat.

2. Ismeretek alkalmazása

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Ismeretek alkalmazása gyakorlati tevékenységek, feladatok elemzésében, értékelésében	- Legyen képes feladatok gyakorlati szempontú megközelítésére. - Legyen képes az adott feladathoz szükséges ismeretek kiválogatására és adekvát alkalmazására. - Legyen képes a különböző forrásokból szerzett ismeretek szintetizálására.	- Legyen képes feladatok gyakorlati szempontú megközelítésére, elemzésére. - Legyen képes az értékeléshez szükséges ismeretek kiválogatására, elrendezésére és adekvát alkalmazására. - Legyen képes a különböző forrásokból szerzett ismeretek szintetizálására. - Legyen képes értékelését szakmai szempontok alapján indokolni.
2.2. Ismeretek alkalmazása nevelési szituációk megoldásában	- Legyen képes gyakorlati feladatok, nevelési helyzetek szakmailag helytálló megoldására.	- Legyen képes gyakorlati feladatok, nevelési helyzetek szakmailag helytálló megoldására. - Legyen képes megoldási alternatívákat megfogalmazni. - Legyen képes megoldását szakmai szempontok alapján indokolni.

3. Eszközhazsnálat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Gyakorlati tevékenységek során alkalmazott eszközök használata, előkészítése	- Hozzon példát a gyakorlati tevékenység során használt eszközökre. - Ismerje a gondozási tevékenység során alkalmazott eszközöket. - Ismerje a nevelési intézmények kötött és kötetlen tevékenységei során alkalmazott eszközöket, pedagógus iránymutatásával legyen képes alkalmazni. - Legyen képes összefoglalni az eszközök alkalmazásának lehetőségeit, használhatóságát. - Elméleti ismeretei és gyakorlati tapasztalatai felhasználásával legyen képes meghatározott célnak, a	- Ismerje a gondozási tevékenység során alkalmazott eszközöket. - Ismerje a nevelési intézmények kötött és kötetlen tevékenységei során alkalmazott eszközöket, pedagógus iránymutatásával legyen képes ezeket alkalmazni. - Legyen képes kifejtetni a gyakorlati tevékenység során használt eszközök sajátosságait, nevelési, gondozási folyamatban betöltött szerepét. - Elméleti ismeretei és gyakorlati tapasztalatai felhasználásával legyen képes meghatározott célnak, a gyermekcsoport életkori

	gyermekcsoport életkori sajátosságainak megfelelő eszközök kiválogatására.	sajátosságainak megfelelő eszközök kiválogatására.
--	--	--

4. Helyzetfelismerés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Nevelési helyzet felismerése	- Legyen képes a nevelési helyzet sajátosságainak felismerésére. - Legyen képes felismerni a konfliktusos nevelési helyzetet.	- Legyen képes a nevelési helyzet elemzésére, értékelésére. - Legyen képes elemezni a konfliktusos nevelési helyzetet. - Legyen képes a konfliktusos nevelési helyzetetek mögötti okok, érzelmek feltárására.
4.2. Nevelési helyzet megoldása szóban vagy írásban	- Legyen képes a megoldási alternatívák kidolgozására. - Legyen képes arra, hogy ismereteit a nevelési helyzet megoldása során tudatosan alkalmazza.	- Legyen képes a megoldási alternatívák kidolgozására, azok indoklására. - Legyen képes elméleti ismereteinek és gyakorlati tapasztalatainak adekvát alkalmazására az adott helyzet megoldásában.

5. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Lényegkiemelés	- Legyen képes információk rendezésére, csoportosítására megadott szempontok alapján. - Legyen képes a téma szempontjából a lényeges és lényegtelen elemek megkülönböztetésére.	- Legyen képes az információk rendezésére egy adott jelenség, szituáció elemzése érdekében. - Legyen képes a téma szempontjából lényeges és lényegtelen elemek magyarázatára.
5.2. Elvonatkoztatás képessége	- Legyen képes eligazodni a tények és törvényszerűségek között.	- Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére.

B) TÉMAKÖRÖK**1. A nevelés elmélete**

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Általános pedagógia	Ismerje a pedagógia tárgyát, célját, feladatát, tudományközi kapcsolatait. Legyen képes elhelyezni a pedagógiát a tudományok rendszerében. Használja szakszerűen a nevelés, és ehhez kapcsolódva az adottság, a képesség és a jártasság fogalmát.	Ismerje a tudományosság kritériumait. Ismerje a pedagógia legfontosabb módszereit.
1.2. A nevelés i folyamat, a nevelés cél-, feladat és eszközrendszere	Ismerje a nevelés fogalmát. Ismerje a nevelési cél fogalmát. Értelmezze a nevelési cél és az embereszmény kapcsolatát. Ismerje a személyiség fejlődését meghatározó biológiai tényezők és a környezeti nevelési hatások kölcsönhatását. Ismerje az adottság, a rátermettség, a hajlam, a temperamentum, az érdeklődés, a képesség, a tehetség, a kreativitás fogalmakat. Ismerje és értelmezze a nevelési folyamat jellemzőit. Ismerje az érték és norma szerepét a nevelés folyamatában, értelmezze ezek viszonyát a nevelési céllal. Ismerje a nevelés feladat- és eszközrendszerét. Legyen képes felismerni a szükségletek és a nevelés feladatainak összefüggését. Legyen képes ismertetni a nevelés, a személyiségfejlesztés fő területeit, a fejlesztés feladatait. Legyen képes felismerni a nevelési cél és a nevelés eszközrendszerének (nevelési módszerek, a nevelés szervezeti formái, színterei, a nevelés fő tevékenységi formái) kapcsolatát.	Legyen képes kiemelni a nevelés jelentőségét az egyén és a társadalom szempontjából. Ismerje a nevelési cél fogalmának változásait a különböző társadalmakban. Legyen képes bemutatni a célok összefüggését, szerepüket a személyiség fejlődésében Ismerje a nevelhetőség kérdéséről szóló álláspontokat. Ismerje az emberi szükségletek rendszerét, hierarchiáját.

1.3. A nevelés feladat- és eszközrendszere – a nevelés módszerei	Határozza meg a nevelési módszer helyét a nevelés feladat- és eszközrendszerében. Ismerje a nevelési módszer fogalmát. Legyen képes a nevelési módszereket a nevelési folyamatban betöltött szerepük alapján csoportosítani. Ismerje a meggyőzés módszereit. Ismerje a tevékenység megszervezésének módszereit. Ismerje a magatartásra ható módszereket. Legyen tisztában a nevelési módszer kiválasztásának szempontjaival. Legyen tisztában a nevelő modellszerepével, ismerje a vezetési stílusokat és azok hatását az egyén és a gyermekközösség viselkedésére, teljesítményére. Legyen képes kifejtetni, mit jelent a differenciálás, az egyéni sajátosságok figyelembevételének elve.	Legyen képes a nevelési módszereket a nevelői irányítás szempontjából csoportosítani. Mutassa be a közvetett módszerek alkalmazásának lehetőségeit. Legyen képes példákat hozni a különböző nevelési módszerek alkalmazási lehetőségeire, alkalmazásuk szabályaira. Ismerje azokat a tényezőket, amelyek a nevelési módszerek eredményességét gátolják. Értékelje a különböző vezetési stílusokat pedagógia-pszichológiai szempontból. Ismerje a pozitívumokra való támaszkodás elvét és a nevelési ráhatások egységét. Legyen képes értelmezni ezek jelentőségét a gyermek személyiségfejlődése szempontjából.
1.4. A nevelés feladat- és eszközrendszere – a nevelés színterei, szervezeti formái	Határozza meg a nevelési színterek helyét a nevelés eszközrendszerében. Értelmezze a szocializáció és a nevelés kapcsolatrendszerét. Ismerje az elsődleges és a másodlagos szocializációs színterek szerepét az egyén életében. Ismerje a család szerkezetét, funkcióját, típusait. Ismerje a családi nevelés jellemzőit, típusait, és legyen képes bemutatni ennek szerepét az egyén személyiségfejlődésében. Ismerje a különböző nevelési intézmények szocializációban betöltött szerepét. Legyen képes összefoglalni a köznevelési intézményekben folyó nevelő-oktató munka célját, sajátosságait, területeit.	Értelmezze a nevelés társadalmi jellegét. Értelmezze ez egyes életkorokban az elsődleges és a másodlagos szocializációs színterek jelentőségét az egyén viselkedése szempontjából. Ismerje a szociális tanulás formáit. Hasonlítsa össze az egyes családi nevelési típusokat a gyermekre gyakorolt hatása szempontjából. Mutassa be, milyen eljárások segíthetik az átmenetet a nevelési színterek között (család-óvoda, óvoda-iskola) a gyermek számára. Ismerje a társas kapcsolatokat humanista értékeit (tolerancia, bizalom, empátia).

	Ismerje a kortársak szerepét a szocializációban. Ismerje a család és az intézmény közötti kapcsolattartás, együttműködés formáit.	
1.5. A nevelés feladat- és eszközrendszere – fő tevékenységi formák	Ismerje a nevelés fő tevékenységi formáit: gondozás, szabadidős tevékenységek, játék; gyermekmunka; tanulás-tanítás. Ismerje az kisgyermekkorú és az óvodáskorú gyermek fő tevékenységformáit. Ismerje a szabadidő fogalmát, az aktív és passzív rekreációs tevékenységek jelentőségét. Tudjon példákat sorolni a különböző életkorokra jellemző szabadidős tevékenységekre. Ismerje a játék fogalmát. Legyen képes bemutatni a játék kiemelkedő szerepét a gyermek fejlődésében. Példák segítségével legyen képes ismertetni a játékok fajtáit. Ismerje a különböző életkorok jellemző játéktevékenységét. Ismerje az elmélyült játék feltételeit. Ismerje a gyermekmunka jelentőségét a személyiségfejlődés folyamatában. Ismerje a gyermekmunka jellemzőit és lehetőségeit az egyes életkorokban. Ismerje a gyermekmunka és a játék hasonlóságait és különbségeit gyermekkorban. Legyen képes meghatározni a gyermekmunka irányításának feladatait. Tudjon példát hozni az egyes életkorokban jellemző munkafajtákra. Ismerje a tanulás, a tanítás, az oktatás, az ismeret, a tudás fogalmát. Ismerje a jártasság, a készség, a	Legyen képes értelmezni a szabadidő szerepét az egyén és a közösség életében. Legyen képes bemutatni a közművelődési intézmények helyét a szabadidős tevékenységben. Legyen képes bemutatni a játékfejlődés szakaszait. Legyen képes bemutatni a felnőtt irányító tevékenysége és a gyermek játéktevékenysége között összefüggést. Mutassa be a közvetett és a közvetlen játékirányítás előnyeit, hátrányait. Értelmezze a játék és a munkajellegű tevékenységek kapcsolatát. Ismerje melyek a gyermek önmaga irányában és mások érdekében végzett munkajellegű tevékenységei. Értelmezze az oktatás helyét a nevelés folyamatában. Példákkal illusztrálva értelmet a jártasság, a készség és a képesség fogalma közötti kapcsolatot.

	képesség fogalmát, és legyen képes különbséget tenni a fogalmak között. Értelmezze a nevelés, az oktatás és a képzés egymáshoz való viszonyát.	
1.6. Különleges bánásmódot igénylő gyermekek	Legyen képes ismertetni a leggyakrabban előforduló nevelési nehézségeket, problémákat. Ismerje a sajátos nevelési igény fogalmát. Ismerje a hátrányos helyzet fogalmát. Ismerje a halmozottan hátrányos helyzet fogalmát. Legyen képes különbséget tenni a fenti fogalmak között. Legyen tisztában a szegregáció, az integráció és az inklúzió lehetőségeivel, előnyeivel és hátrányaival. Ismerje a tehetséges gyermek nevelésének-oktatásának sajátosságait.	Hospitálási tapasztalatai birtokában alkosson véleményt az együttnevelés előnyeiről és nehézségeiről.

2. Nevelési gyakorlat

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Gondozási tevékenység	Legyen képes megfigyelni a nevelési intézményben folyó gondozási tevékenységet. Ismerje a gyermekek gondozásának alapjait, szabályait, és tudja ezeket alkalmazni gyakorlati szituációban. Ismerje az egészséges életmód területeit, és tudja ezeket alkalmazni gyakorlati szituációban. Legyen képes gyakoroltatni a gyermekkel, a tanulóval a mindennapi élethelyzethez szükséges tevékenységeket. Legyen képes ellenőrizni a gyermek, a tanuló higiénés és önkiszolgálási tevékenységét.	Legyen képes elemezni adott, konkrét gondozási tevékenységet pedagógiai, pszichológia szempontok alapján.

2.2. A gyermek megismerése	Ismerje a gyermek megismerésére alkalmas módszereket. Ismerje a megfigyelés módszerét. Ismerje a szociometria módszerét. Ismerje a gyermek fejlettségének mutatóit. Legyen képes megítélni, hogy a gyermek fejlettsége megfelel-e életkorának. Egyéni és csoportos hospitálásai során figyelje meg a személyiség fejlődését meghatározó biológiai tényezők és a környezeti nevelési hatások megnyilvánulását a gyermekek, a gyermekcsoport viselkedésében, teljesítményében. Ismerje a harmonikus mozgásfejlődés feltételeit, és legyen képes ezen feltételek megteremtésére. Ismerje a gyermek mozgásfejlődésének sajátosságait. Ismerje a mozgásfejlődés lépéseit, Ismerje a gyermek mozgásigényének kielégítésének lehetőségeit.	Ismerje a különböző életkorú gyermekek megismerésére alkalmas módszereket. Legyen képes értelmezni egy adott szociogramot, vagy annak részletét. Legyen képes megítélni, hogy egy megfigyelt gyermek testi és mozgásfejlettsége megfelel-e az életkorának. Legyen képes – felügyelet mellett – mozgásos tevékenység irányítására. Ismerje és helyesen alkalmazza a tevékenység irányításának balesetvédelmi szabályait.
2.3. A gyermek tevékenységének megfigyelése, problémahelyzetek elemzése	Legyen képes elemezni gyermektevékenységet - játék, munka, tanulás – pedagógiai, pszichológiai szempontok alapján. Legyen képes elemezni gyermektevékenységet saját hospitálási élmény felhasználásával. Ismerje a viselkedést kiváltó és fenntartó okokat. Legyen képes felismerni és megteremtteni az elmélyült játék feltételeit. Legyen képes részt venni, pedagógus felügyelete mellett irányítani gyermekek, tanulók szabadidős és játéktevékenységét. Legyen képes részt venni a gyermekek, tanulók motivációjának felkeltésében. Ismerje a motiváció felkeltésének, a	Legyen képes elemezni gyermektevékenységet pedagógiai forrásanyag felhasználásával. Legyen képes elemezni megfigyelt gyermek tevékenységét. Legyen képes elemezni a jelenségek mögött álló tényeket, érzelmeket. Értelmezze a motiváció, a tanulói aktivitás és a teljesítmény viszonyát. Hospitálási tapasztalatai alapján értelmezze, értékelje a tanuló motiválásának, aktiválásának módszereit a különböző életszakaszokban.

	gyermek, tanuló aktiválásának módjait. Legyen képes szabadidős programokhoz, játéktevékenységhez szükséges eszközök előkészítésére. Legyen képes szabadidős programokhoz, játéktevékenységhez szükséges eszközök készítésére. Legyen képes megfigyelni a gyermek és a pedagógus együttműködését, a pedagógiai ráhatás módszereit. Legyen képes értelmezni az alkalmazott módszer szerepét az adott szituációban.	
--	---	--

3. Gondozás és egészségnevelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Egészségvédelem	Ismerje az egészség, az egészségvédelem, az egészségnevelés fogalmát, célját, feladatait. Ismerje az egészségnevelés feladatait, területeit a különböző életszakaszokban. Ismerje a gyermek, a tanuló testi szükségleteit és kielégítésének módjait. Ismerje a táplálkozás egészségtanát. Legyen képes felismerni az egyéni sajátosságokat, szükségleteket a táplálkozás során. Ismerje a helyes életritmus és az érzelmi biztonság megteremtésének feltételeit. Ismerje a nyugodt pihenés ideális körülményeit. Ismerje az aktív és a passzív pihenés szerepét az egyén életében. Legyen képes rámutatni a mozgás egészségvédő szerepére.	Értelmezze az egészségvédelem és a nevelés kapcsolatát. Ismerje a pszichés hatások jelentőségét az étkezésben. Ismerje a helytelen táplálkozás egészségre gyakorolt negatív hatásait. Legyen képes bemutatni, mit tehet a nevelő a szemléletformálás érdekében. Ismerje fel az életritmus és az egészség összefüggéseit a jelen társadalmában. Ismertesse a mozgásszegény életmód és az egészség összefüggéseit.

3.2. Személyi gondozás	Ismerje a gondozás fogalmát és területeit. Ismerje fel a gondozás szerepét az egyes életszakaszokban. Ismerje fel a gondozás szerepét a nevelési folyamatban. Legyen képes részt venni a gyermekek, a tanulók higiénés szokásainak kialakításában. Legyen képes részt venni a gyermekek, a tanulók öltözködési szokásainak kialakításában. Legyen képes részt venni a gyermekek, a tanulók étkezési szokásainak kialakításában. Ismerje a beteg gyermek, tanuló igényeit. Legyen képes felügyelni a beteg gyermeket. Ismerje az integráltan nevelt sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló személyi gondozásának speciális kérdéseit.	Legyen képes rámutatni a divat és az öltözködés kapcsolatára. Legyen képes felismerni a nevelési intézmény feladatát, lehetőségeit, szemléletformáló szerepét ezzel kapcsolatban. Legyen képes véleményét a humanista értékek közvetítésével megfogalmazni.
------------------------	--	---

4. Kommunikáció és konfliktuskezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Kommunikációs alapismeretek	Ismerje a kommunikációs alapfogalmakat. Ismerje és értelmezze a kommunikáció funkcióit, szerepét az emberi érintkezésben. Ismerje a közvetlen emberi kommunikáció csatornáit. Ismerje a verbális kommunikáció fogalmát, jellemzőit. Ismerje a nonverbális kommunikáció fogalmát, területeit, szerepét az emberi érintkezésben. Legyen képes bemutatni a verbális és a nonverbális közlés viszonyát. Ismerje a kommunikációs technikákat. Ismerje a kommunikáció hatékonyságát fokozó tényezőket.	Ismerje a tömegkommunikáció befolyásoló, személyiségfejlesztő hatását. Lássa át a tömegkommunikáció hatását a nevelési folyamatban. Ismerje a kongruencia fogalmát. Ismerje a megjelenés (öltözködés, hajviselet, smink, ékszerek, kiegészítők) kommunikációs értékét. Ismerje a kommunikációs gátakat. Nevezze meg a kommunikációs zavarok okait. Ismerje fel a hatékony nevelői kommunikáció szerepét a személyiségfejlesztés folyamatában. Legyen képes bemutatni az infokommunikációs (IKT) eszközök

	Ismerje az eredményes közlés folyamatát, feltételeit. Ismerje a kapcsolatteremtés és kapcsolattartás szabályait, a megszólítás protokollját. Ismerje a közvetett kommunikáció formáit.	hatását az emberi kapcsolatokra, a közvetlen kommunikációra.
4.2. A konfliktus, konfliktuskezelés	Ismerje a konfliktus fogalmát, hátterét, a konfliktusok fajtáit. Legyen képes feltárni a konfliktusok gyökereit. Ismerje a konfliktuskezelés stratégiáit. Ismerje az érzelmek viselkedésre gyakorolt hatását. Mutasson rá az érzelmek kifejeződésének szerepére a hiteles kommunikációban, a konfliktusmegoldás folyamatában. Legyen képes véleményét a humanista értékek (tisztelő, felelősségvállalás, tolerancia) közvetítésével megfogalmazni.	Legyen képes konfliktusmegoldások elemzésére, véleményezésére. Legyen képes a konfliktus közvetlen és közvetett okainak feltérképezésére. Értelmezze a konfliktuskezelő stratégiák előnyeit és hátrányait. Értelmezze a konfliktusok hatását az interperszonális kapcsolatokra.